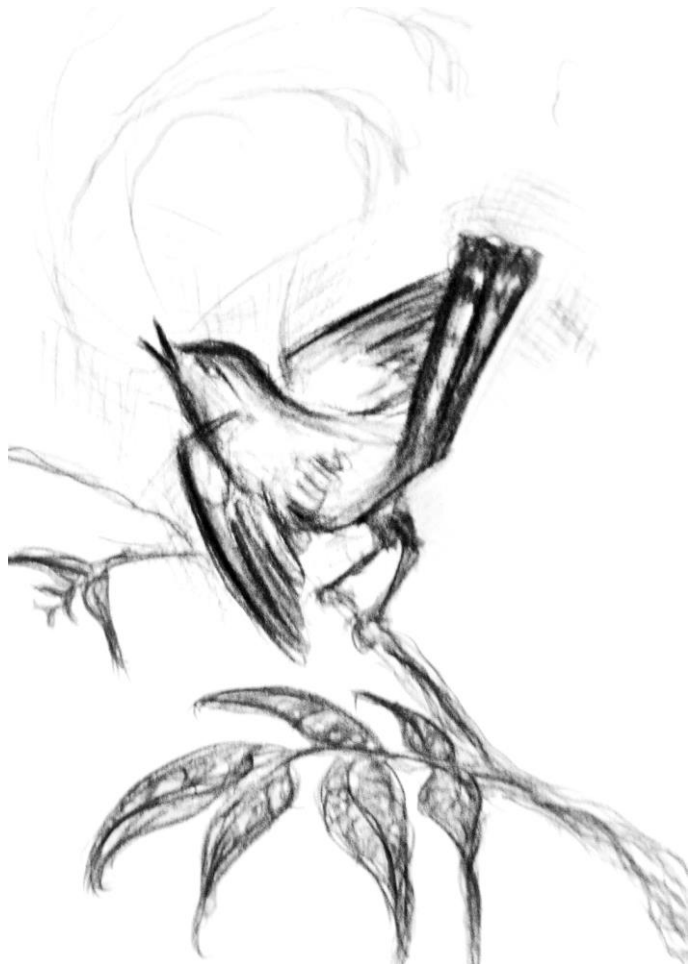


ציפורי ציפורים



להכיר את הציפור שבחלון

כתב ואייר:
אסף בן-דוד

כתיבה פדגוגית:
טאווה גורן-חיתית

הציפורים שהצילו חיים

מסע בני העדה האתיופית מאתיופיה לסודן ומשם לישראל, הינו אחד מהפרקים המיוחדים ביותר במפגש שבין ההיסטוריה היהודית והטבע. לאורך המסע, משפחות שלמות תלו את חייהן במיומנויות הישרדות שונות ומגוונות. הדרך הייתה מאתגרת, פיזית ומלאה בשודדים שארבו בצדי הדרכים. אחת מהדרכים הטובות להסתתר מהשודדים הייתה הקשבה לקולות הציפורים. גדעון זמנה, שהיה אז נער צעיר, הכיר את שפת הציפורים מהעבודה בשדה כחקלאי. הדבר סייע לו גם במסע העלייה. בכל פעם, לפני שחבורת שודדים הייתה מופיעה באופק, היו הציפורים קוראות קריאות אזהרה. גדעון שהבין את הסימן, קרא מייד לכל חברי הקבוצה למהר ולהסתתר, עד שהציפורים חזרו לשירתן.

אמנם אנחנו לא בסכנת חיים יום-יומית. אבל הציפורים מספרות לנו על כל מה שקורה סביבנו. בטח תמיד רצית לדעת אם יש חתול שמתחבא מעבר לפינה, או האם אחד מחבריך מנסה להתגנב מאחוריך במהלך משחק מחבואים.

בפעילות זו תגלו שלהכיר ציפורים זה כיף וקל.

כל מה שצריך הם מחברת, עפרון, מגדיר ציפורים וקצת סקרנות.....



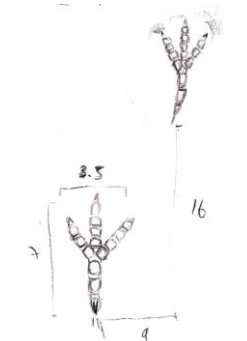


סימני שדה

איך אפשר לדעת האם הייתה פה ציפור?
סימני שדה מאפשרים לנו להסיק כמה ואילו ציפורים הסתובבו
פה. צאו אל ארגז החול או השלולית המתייבשת.

חפשו עקבות שיש בהן 3 או 4 אצבעות ארוכות עם טופרים
ארוכים.

איירו אותם בדף הבא:

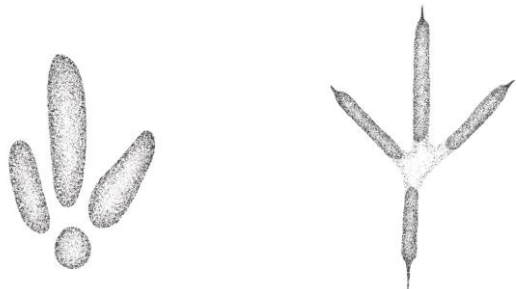




קרומי שחייה | מבנה א-סימטרי

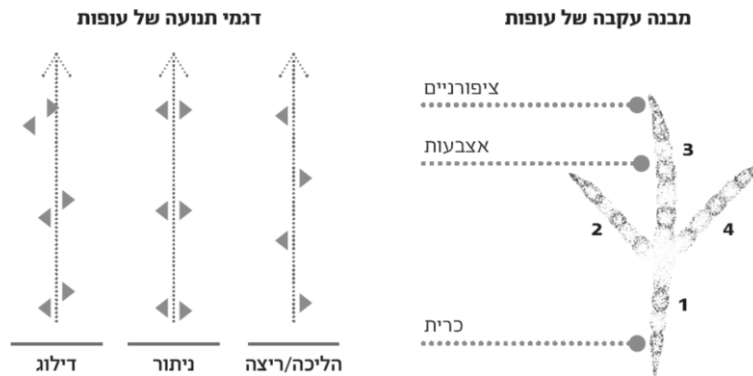


מבנה אחיזה | מבנה הליכה



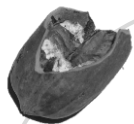
עקבות ציפורים

התבוננו על העקבות, כמה אצבעות אתם מזהים? האם קיים חוסר-סימטריה באצבעות? באיזה דגם תנועה הציפור שמצאתם נעה?
 הקיפו בעיגול את דגם התנועה ואת העקבה הדומה ביותר לזו שמצאתם בשטח.



מוזיאון טבע

אספו מהסביבה סימנים לנוכחות ציפורים בחצר. מיינו אותם לפי סוגי הסימנים, ונסו לשער כמה ציפורים שונות היו פה על פי הממצאים שמצאתם.



שאריות
מזון



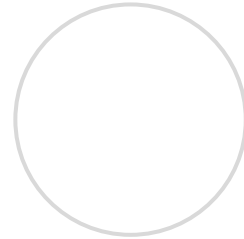
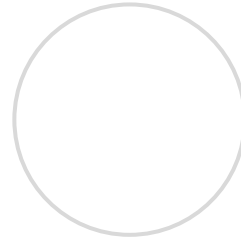
נוצות



קנים וביצים

זיהוי צללית

לאחר שאיתרתם בעזרת סימני השדה סביבה נאה לחברת הציפורים, חפשו את הציפורים בסביבה. צפרים לרוב לא רואים את הציפור במלוא תפארתה, אלה רק את צלליתה. התבוננו על הציפורים ונסו לזהות ההבדלים ביניהן. האם אפשר לנחש עפ"י הצלליות מי היא הציפור?
נסו לעשות זאת עם ארבע הצלליות שבדף.





ציור צללית

במקום להתקרב אל הציפור, נסו לזהות אותה על-פי צליליה. אתם מוזמנים להיעזר בשאלות שצירפנו עבורכם בכדי ללמוד את המירב מצלילתה של הציפור שלכם:

1. האם הציפור גדולה או קטנה מעורב?
2. האם היא עומדת זקוף או רכונה קדימה?
3. מה אורך המקור ביחס לאורך לגוף?
4. מה אורך הזנב ביחס לאורך לגוף?
5. האם הציפור "רזה" או "גוצית"?



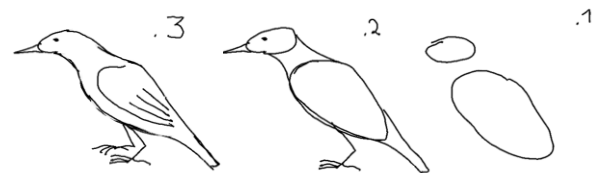
ציירו את הצללית שראיתם. 



ציור ציפור

ציור הינו כלי חשוב בחידוד המבט. התבוננו בציפור שמצאתם. גם אם אינכם ציירים תוכלו לצייר ציפור בקלות באמצעות שיטת הביצים:

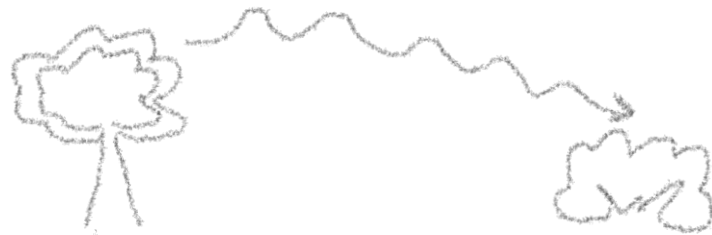
1. אפשר לדמיין שציפור בנויה משתי ביצים, האחת קטנה ומכילה את ראש הציפור, והשנייה גדולה וכוללת את כל גוף הציפור.
2. ציירו רק את שני העיגולים הללו.
3. כעת צריך לחבר את הראש לגוף עם צוואר (שימו לב כמה רחוק הראש מהגוף בציפור שבחרתם).
4. עכשיו נותר רק להוסיף מקור, רגליים, זנב וכנפיים. וכמובן לא לשכוח לצבוע.
5. נסו לחשוב, למה לציפור הזו יש מקור כזה או רגליים כאלו.



איך הציפור עפה?

כל הציפור נעה באוויר בצורה אחרת. יש מינים המרפרפים בכנפיים מהר, יש מינים שבעיקר דואים. יש כאלה שנעים בגלים. כיצד נעה הציפור שלכם?

נסו לתאר את התעופה שלה בקו. 



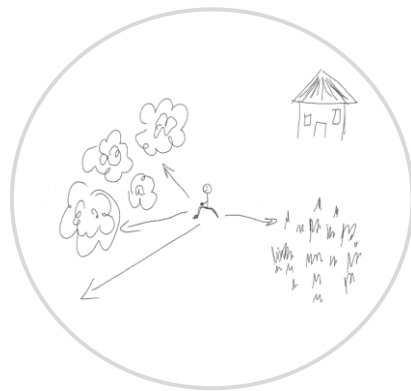


מיפוי קולות

שבו בחצר וציירו מפה עגולה, שאתם במרכזה. מומלץ בשעות הבוקר המוקדמות. הוסיפו כמה פרטים שיש מסביבכם שיעזרו לך לתאר את הסביבה (בניינים, עצים וכו').

עכשיו, עמדו במקום והקשיבו. כל קול שתשמעו, סמנו אותו באמצעות חץ היוצא מכם ונמשך על למקום ממנו הקול הגיע. בכך סימנתם את הכיוון ממנו הגיע הקול ואת מרחקו על גבי המפה.

אפשר לעשות זאת גם ביחד. השוו עם חבריכם. האם המפות יצאו שונות או דומות?

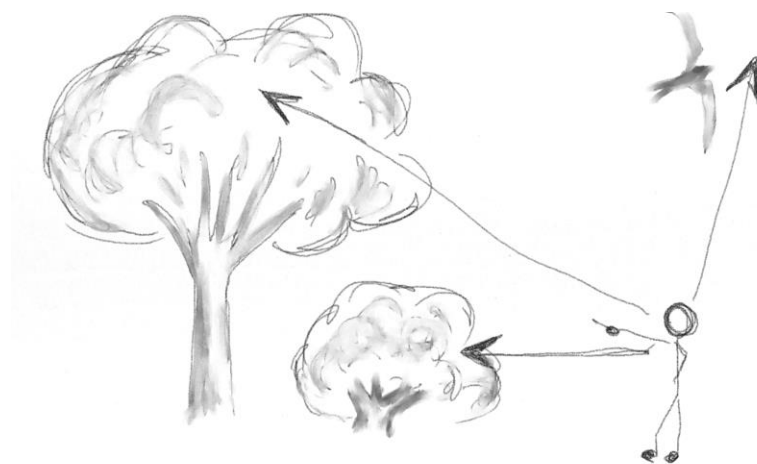




גובה הפעילות

איפה הציפורים אוהבות להיות? על הקרקע? בין ענפי שיחים
נמוכים? בצמרות העצים או הגגות?

ציירו תרשים המראה את כיוון הקולות: 

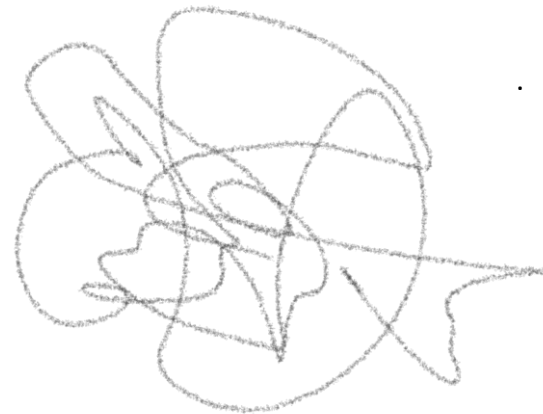


קולות ציפורים

על מנת להכיר את הקולות אזהרה של הציפורים עלינו ללמוד לזהות כל ציפור על פי קולותיה.

עיצמו עיניים והקשיבו לקולות הציפורים שבסביבה. נסו להתמקד בקול אחד.

ציירו קו או צורה שקול הציפור מעלה בדמיונכם.



מה הציפור אומרת?

למוסיקה שפה בסיסית כלל עולמית, שמורכבת ממקצב ומגובה הצליל. הקשיבו לקולות; אלו רגשות הקולות מעלים בכם? שאלו את עצמכם: "אם הייתי אמן, באיזה חלק של השיר הייתי משבץ את הצלילים ששמעתי?"

רוצים לגלות יותר מה הציפורים אומרות?
מוזמנים לקרוא מאמרים על קולות הציפורים:



אזהרה



שירה



מה הקול שאתם שומעים מספר?



איך מציירים קול?

עכשיו בואו נעשה את זה קצת יותר מסודר.

תדפיס-קול (סונוגרמה) הוא גרף המתרגם קול לאיור. ציר האורך מתאר את גובה הצליל: נמוך יהיה כמו קונטרבס וגבוה יהיה כמו כינור. ציר הרחב מייצג התקדמות הזמן.

גובה
צליל



זמן

גובה
צליל



זמן



ציירו את קולות הציפור תדפיס-קול. +



הגדירו את הציפור

צלמו את הציפור ונסו להגדיר אותה בעזרת היישומון מרליון. 

התמונה לא מספיק ברורה? נסו להיעזר בכלי הזיהוי של מרליון, וענו על השאלות של 'אשף ההגדרה'.

באפשרותכם לבדוק האם הקולות תואמים בכרטיסיית הקולות ביישומון.

למתחילים שבינינו, אתם מוזמנים לחפש את הציפור שלכם במגדיר הקולות של המחקר. להלן הקישורים:



מפה

ציירו מפה של כל המקומות בהם ראיתם או שמעתם את הציפור וציפורים אחרות בחצר.

- מהם המקומות בהם אוהבת הציפור לשהות?
- מדוע לדעתכם בחרה מקומות אלו?
- לפי מה שלמדתם עד כה, היכן תחפשו את הציפור מחוץ לבית?





להזמין את הציפור אלינו



ככל שנכיר את הציפור ואת בית הגידול הייחודי שלה, כך נוכל לבנות לה "פינת אירוח" קטנה בגינתנו. עבשיו משהכרתם את הציפור שלכם לעומק. תוכלו ללמוד עליה יותר דרך אתרים מקצועיים ברשת. לפי מה שלמדתם, אילו צמחים תרצו לשתול בגינתכם על מנת לגרום לה להרגיש בנוח? תכננו גינה קטנה בהתאם לתשובתכם. אתם מוזמנים להשתמש בהמלצות האתרים:

ציפורים בחצר הבית



אתר הצפרות הישראלי



מי הציפור שלכם?

מצאו שותפים לספר להם כיצד נראתה הציפור שלכם. נסו קודם לתאר אותה, ורק בסוף הראו אותה למאזיניכם הקשובים. בזמן שאתם מתארים את הציפור, תנו לשותפיכם לנסות ולצייר אותה.

- האם השותפים הצליחו לנחש מי היא הציפור?
- כיצד הצליחו השותפים במלאכת ציור הציפור?
- חישבו ביחד כיצד אפשר לשפר את התיאור כדי שהציור שלהם יהיה מדויק יותר?
- עבשיו נסו אתם לצייר את הציפור של שותפיכם.

משחק קבוצתי

במשחק כולנו נהפוך לציפורים ולא נדבר בשפת בני האדם. בהחלט מותר וכדאי לדבר בשפת הציפורים.

1. מצאו בן או בת זוג.
2. עליכם לאתר את המקום המוצלח ביותר להקים את הקן שלכם, כך שאחרים לא ימצאו אותו בקלות.
3. יש לכם עשר דקות למציאת מקום לקן.
4. המטרה במשחק: להישאר בחיים. כיצד? עליכם למצוא בשטח אוכל (סוכריות/פירות/בלוטים) ולהביאו לקן.
5. כל סוכריה מסמלת ביצה שהטלתם בקן.
6. לאחר מציאת מקומות הקינון, זוג אחד הופך לעורבנים המנסים לאתר קנים ולגנוב את "ביצי" הציפורים האחרות.
7. זוג נוסף הופך לניצים אשר מנסים לתפוס את הציפורים האחרות (כולל העורבנים).
8. בכל פעם מותר לקחת "ביצה" אחת בלבד, לשים אותה בקן ולחזור בשביל עוד.
9. ציפור שנתפסה, נותנת את ה"ביצה" שבידה (אם יש) לנץ, הולכת לאדמה-המחנה בו נמצא המורה ומחכה עד שזו נותנת לה לחזור למשחק.
10. בסיום המשחק סופרים כמה "ביצים" יש בכל קן.

טיפים למורה:

- להכין מראש סוכריות או תמרים ואגוזים ולפזר או להחביא בחצר ביה"ס (כדאי לשים כמה ביחד).
- ניתן להוסיף למשחק חתול או שניים שצריכים להתגנב כדי לתפוס את הציפורים. ציפור שרואה את החתול צריכה להגיד "חתול" שלוש פעמים. ציפור שעשתה זאת הצליחה לעוף ולהתחמק מהחתול.

רוצים להיות צפרים?

כל הכבוד.....

אם הגעתם עד לכאן, יש לכם את כל הכלים להפוך לצפרים. כל מה שנשאר לכם הוא להכיר עוד ועוד ציפורים.

אם תחזרו על שקפים המסומנים בתג המחזורי ♻️ בכל פעם שתפגשו ציפור, תקבלו מגדיר ציפורים פרי ידכם. קל לעשות זאת על ידיבחירת אתר צפרות קבוע קרוב לביתכם. שם תוכלו להכיר כל ציפור באופן אישי, לגלות ציפורים חדשות ואף התנהגויות מיוחדות גם של ציפורים שנראה שכבר הכרתם.

הקול והמראה של הציפורים משתנה במהלך היום והעונות. בתור צפרים, בכל מקום אליו תגיעו, ילוו אתכם הציפורים (אפילו בחלון הבית).

הצפרות היא עולם שלהפתעות שלא נגמרות.....





רוצים ללמוד עוד על עולם הקולות של בעלי החיים?

הצטרפו לקהילות מנטרות ברחבי הארץ.

בטלפון

053-5223053

asafbd@gmail.com

אסף בן דוד